

CZU: 343.9

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.3\(74\).08](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2025.3(74).08)

SPECIFICUL INVESTIGĂRII OMORURILOR LA COMANDĂ

Ion COVALCIUC,*doctor în drept, procuror-șef
al Procuraturii mun. Bălți*<https://orcid.org/0000-0003-0692-8988>

SUMAR

Combaterea fenomenelor infracționale nu poate fi realizată în mod eficient fără o apreciere corespunzătoare din partea autorităților legislative ale statului. Această apreciere se concretizează prin calificarea faptelor respective drept infracțiuni, având ca scop imediat protejarea valorilor sociale fundamentale, iar ca finalitate mediată – prevenirea comiterii unor noi infracțiuni. Totuși, este evident că simpla incriminare a unor fapte nu este suficientă pentru a combate în mod real fenomenul infracțional, mai ales în cazul criminalității organizate – domeniu în care, fără îndoială, se încadrează și omorul la comandă. Un răspuns adecvat la astfel de provocări poate fi formulat doar printr-un efort conjugat al organelor judiciare, desfășurat în conformitate cu un cadru normativ material și procesual adecvat, sprijinit în mod esențial de mijloacele și metodele oferite de criminalistică.

Cuvinte-cheie: *probă, mijloc de probă, proces penal, omor la comandă, caracteristica criminalistică a infracțiunii.*

Metodica investigării omorurilor la comandă

Dacă ar fi să facem o analiză graduală a pericolozității omuciderilor, atunci, cu siguranță, una dintre cele mai grave, dar și periculoase, forme a infracțiunilor contra vieții este omorul intenționat, iar omorul la comandă prevăzut la art. 145 alin. 2 lit. p) din Codul penal al Republicii Moldova (în continuare – CP RM) este, considerăm noi, una dintre cele mai periculoase forme ale omorului premeditat. Pericolozitatea omorului la comandă rezidă nu atât și nu doar în gradul prejudiciabil al infracțiunii, ci, mai ales, în modul în care infracțiunea respectivă este comisă, cercul persoanelor implicate în comiterea acesteia și, nu în ultimul rând, probabilitatea foarte

THE PECULIARITIES OF INVESTIGATING CONTRACT KILLINGS

SUMMARY

Combating crime phenomena cannot be effectively achieved without appropriate assessment by the legislative authorities of the state. This assessment is materialized through the classification of such acts as criminal offences, with the immediate purpose of protecting fundamental social values and the broader aim of preventing the commission of new crimes. However, it is evident that the mere incrimination of certain acts is not sufficient to truly combat crime phenomena, especially in cases involving organized crime — an area in which contract killings are undoubtedly included. An adequate response to such challenges can only be formulated through the concerted efforts of judicial authorities, carried out in accordance with a proper substantive and procedural legal framework, and essentially supported by the tools and methods provided by forensic science.

Key-words: *Evidence, means of proof, criminal proceedings, contract killing, forensic characteristics of the offence.*

ridicată ca faptele respective să rămână în zona infracționalității latente. Or, parafrazând afirmația că „un rege care lasă nepedepsit un vinovat e tot atât de nedrept ca acela care osândește pe un nevinovat, fiindcă justiția consistă de a da pedeapsa conform legii” [9, p. 107], este lesne de înțeles seriozitatea problemei ce apare în fața legiuitorului, dat fiind specificul omorurilor la comandă versus resursele de care trebuie să dispună agenții statului pentru a oferi un răspuns prompt acestui tip de infracțiuni. Un asemenea răspuns s-ar încadra în cerințele Curții Europene pentru Drepturile Omului (în continuare – CtEDO) privind obligația de investigare a cazurilor în care dreptul la viață este încălcat și în care criteriile pe care trebuie să le întrunească investigațiile, de rând cu eficiența, este independența investigațiilor [5, p. 114]. Conform Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție (în continuare – CSJ) cu privire la practica judiciară în cauzele

penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor, una dintre caracteristicile omorului la comandă este implicarea în activitatea infracțională. Astfel, conform CSJ, „caracteristic omorului săvârșit la comandă este că întotdeauna la comiterea acestuia iau parte cel puțin două persoane: 1) persoana care comandă omorul, îndeplinind, după caz, rolul de organizator sau de instigator al infracțiunii prevăzută la art.145 alin.(2) lit. p) CP al RM; 2) persoana care execută comanda de omor, îndeplinind rolul de autor al infracțiunii prevăzută la art.145 alin.(2) lit. p) CP al RM. Nu este exclusă pluralitatea unor astfel de persoane: mai multe persoane care comandă omorul și/ sau mai multe persoane care execută comanda de omor” [8]. Totodată, Curtea mai observă că este posibilă prezența unor intermediari între persoana care comandă omorul și persoana care execută comanda de omor. Contribuția acestor persoane (se exprimă în căutarea/racolarea persoanei care execută comanda de omor, în transmiterea informației necesare despre victimă, a armei, a remunerației etc. către persoana care execută comanda de omor etc.), trebuie privită drept complicitate la infracțiunea prevăzută de art.145 alin.(2) lit. p) CP al RM (în situația când intermediarul acționează la inițiativa autorului infracțiunii) sau drept complicitate la organizarea ori la instigarea infracțiunii prevăzută la art.145 alin.(2) lit. p) CP al RM (în situația când intermediarul acționează la inițiativa organizatorului sau instigatorului infracțiunii) [8]. Deși cu anumite rezerve privind încadrarea juridică a acțiunilor mijlocitorului, important din punctul nostru de vedere este că CSJ recunoaște implicarea în comiterea omorului la comandă a nu mai puțin de două și mai multe persoane.

Dar, așa cum am declarat și cu alte ocazii, incriminarea unei fapte este insuficientă, or, protecția inclusiv prin intermediul instrumentelor penale este un pas benefic, dar acesta nu poate avea o finalitate atâta timp cât nu este urmat și de alte acțiuni, inclusiv de ordin organizațional, care ar fi de natură să asigure aplicarea eficientă a legii, iar din perspectiva aplicării legii penale, măsurilor de ordin organizațional trebuie să li se alăture și anumiți algoritmi de natură să asigure investigații, pe de o parte eficiente, iar pe de altă parte obiective, cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

De altfel, simpla incriminare a anumitor fapte, fără crearea unui mecanism corespunzător de aplicare a legii penale, pare a fi mai degrabă o declarație de intenții decât o protecție juridică corespunzătoare a anumitor valori sociale [5, p. 114]. Iar orice investigație eficientă, ca, de

altfel, orice răspuns corespunzător la anumite provocări, este imposibilă în lipsa cunoașterii a ceea ce urmează a se răspunde în speța *omorului la comandă*. De regulă, răspunsul la întrebarea respectivă este oferit de criminalistică, prin caracteristica criminalistică a infracțiunii – noțiune care, conform autorului N. Iablokov, „reprezintă un sistem științific de descriere a elementelor criminalistice importante ale tipului, genurilor sau grupului de infracțiuni, în primul rând, a ceea ce se reflectă în elemente ale infracțiunii ca metoda și mecanismul comiterii, circumstanțele comiterii infracțiunii, caracteristica infractorului, dar și a altor elemente specifice pentru caracterizarea tipului respectiv de infracțiuni, cu scoaterea în evidență a legăturilor și interdependenței dintre aceste elemente, cunoașterea cărora, în cumul cu conținutul informativ al descrierii, asigură investigarea cu succes a infracțiunilor” [13, p. 64]. Anume caracteristica criminalistică a infracțiunilor reprezintă puntea de legătură dintre ceea ce legiuitorul a incriminat și ceea ce trebuie să cunoască organele judiciare pentru aplicarea corectă a legii penale. Pentru acest proces, așa cum rezultă din cele menționate, este necesară cunoașterea metodelor și mecanismului de comitere a infracțiunii, dar și a altor elemente relevante, care pot fi cunoscute doar prin studierea practicii respective, desigur – cu scoaterea în evidență a elementelor menționate, a legăturilor dintre ele și, nu în ultimul rând, a importanței acestora în procesul de investigare a infracțiunii. În același timp, nu mai puțin importantă este furnizarea către organele judiciare a cunoștințelor și instrumentarului necesar, pentru relevarea și documentarea corespunzătoare a circumstanțelor menționate mai sus.

Caracteristica criminalistică a infracțiunii: structuri depline și structuri incomplete

În literatura de specialitate, în dependență de structura caracteristicii criminalistice a infracțiunii, acestea sunt divizate în cele cu structuri depline și, respectiv, cu structuri incomplete, în dependență de metoda comiterii infracțiunii. În cazul infracțiunilor cu structuri incomplete, lipsesc acțiunile ce țin de pregătirea și, respectiv, de tănuirea infracțiunii, acțiuni care sunt prezente, însă, la infracțiunile cu structuri depline [10]. Facem această remarcă deoarece atât pregătirea cât și tănuirea infracțiunii reprezintă trăsături definitorii pentru omorurile la comandă. Este greu de închipuit cum, de exemplu, ar putea avea loc un omor la comandă în lipsa pregătirii infracțiunii. De altfel, practica juridică autohtonă denotă că, în

mare parte, omorurile la comandă sunt curmate anume la etapa de pregătire. Mai mult, în continuare vom vedea că anume la această etapă organele judiciare dispun nu doar de posibilități mai mari de prevenire a omorurilor la comandă, ci și de documentare a acestui tip de infracțiuni, având și posibilitatea recurgerii la metodele pro-active de investigații. La fel, este greu de imaginat comiterea unui omor la comandă fără încercarea de a tăinui infracțiunea respectivă, or, anume dorința de a obține un anumit rezultat, în speță – moartea victimei, combinată cu dorința de a evita răspunderea penală, determină recurgerea la acest tip de infracțiune. Chiar și atunci când omorul este comis în public sau într-o manieră încât să fie cunoscut și de către alte persoane, nici pe departe nu înseamnă că devin cunoscute toate persoanele implicate în comiterea infracțiunii. În mare parte, de regulă, atât comanditarul cât și mijlocitorul infracțiuni, dar și executorul întreprind toate măsurile necesare pentru a rămâne în anonimat față de organele judiciare.

Cele menționate indică, pe de o parte, legătura dintre caracteristica criminalistică a infracțiunii și componența de infracțiune, iar pe de altă parte – legătura dintre aceasta cu obiectul probațiunii în procesul penal. Totodată, la o analiză mai atentă, rezultă că, deși interdependente, aceste noțiuni nu se suprapun. Or, în mod evident, ar fi imposibilă realizarea caracteristicii criminalistice a unei infracțiuni, făcând abstracție de conținutul constitutiv al acesteia, care, de altfel, reprezintă matricea juridică privind procesul de caracterizare criminalistică a infracțiunii. În altă ordine de idei, pentru caracteristica criminalistică a infracțiunii se recurge deseori la analiza unor elemente irelevante pentru încadrarea juridică a faptei, prezentând importanță mai mult din perspectiva criminalistică a investigațiilor. În mod analogic, nu există suprapunere nici între caracteristica criminalistică a infracțiunii și obiectul probațiunii în procesul penal. Stabilirea ultimului este obligatorie în fiecare cauză penală și se raportează mai degrabă la activitatea de urmărire penală și cercetare judecătorească [13, p. 64]. Or, altfel spus, caracteristica criminalistică a infracțiunii ar fi instrumentul prin recurgere la care organele judiciare pot stabili prezența ori lipsa componenței de infracțiune, dar și obiectul probațiunii în procesul penal. Nu în ultimul rând, caracteristica criminalistică a infracțiunii poate suferi modificări, fără ca acestea să se refere la componența de infracțiune sau obiectul probațiunii în procesul penal. E vorba de modificări care, în mare parte, sunt determinate de realitățile sociale și de nivelul de dezvoltare a societății. Spre exemplu, identifica-

rea unui killer profesionist, inclusiv de peste hotarele țării, a devenit azi mult accesibilă pentru potențialii comanditari datorită noilor instrumente de comunicare. Mai mult, noile tehnologii informaționale pot permite interacțiunea dintre actorii implicați în comiterea infracțiunii, fără ca aceștia să se cunoască.

Circumstanțe care nu se încadrează conform prevederilor art. 96 CPP

Revenind la legătura dintre caracteristica criminalistică a infracțiunii cu componența de infracțiune și obiectul probațiunii în procesul penal, doar în foarte puține cazuri circumstanțele comiterii infracțiunii au relevanță pentru încadrarea juridică a faptei, ele nefiind obligatoriu de dovedit în procesul penal, conform prevederilor art. 96 CPP. În acest sens, ceea ce a fost reținut de către instanța de judecată ca important nu se încadrează, de fapt, în nici una dintre categoriile menționate. Iată un exemplu. „Conform planului stabilit din timp, în perioada 2016 – aprilie 2017, X, Y, Z și alte persoane, fiind desemnați de către conducătorii grupului criminal, în privința cărora cauza penală a fost disjunctă ca executori propriu-ziși ai omorului, se deplasau în localitatea Lesnoie din Ucraina, aflată în apropierea frontierei de stat a Republicii Moldova, unde erau așteptați de membrii grupului criminal P. și alte persoane, în privința cărora cauza penală a fost disjunctă, le organizau trecerea ilegală a frontierei de stat a Republicii Moldova și îi transportau în mun. Chișinău, unde le asigurau cazarea în apartamentul nr. xx din Chișinău. În continuarea intenției criminale comune îndreptate spre omorul lui V., membrii grupului criminal P. și alte persoane în privința cărora cauza penală a fost disjunctă, la indicația altei persoane în privința căreia cauza penală a fost disjunctă, au procurat automobilul „BMW E36”, n/î xxxx, 4 aruncătoare de grenade „ППГ 26 Аглень”, 2 pistoale „CZ-83” cu amortizor, muniții pentru aceste arme, 4 stații radio. În continuare, membrii grupului criminal P., X, Y, Z și alte persoane, în privința cărora cauza penală a fost disjunctă, au studiat itinerarul și traseul pe unde se deplasează omul de afaceri V., precum și căile de acces la oficiul situat în mun. Chișinău, bd. xxxx, unde numitul activează, dar, din cauze independente de voința făptuitorilor, dat fiind faptul că au fost reținuți de organele de drept, infracțiunea nu și-a produs efectul” [6]. Astfel, din cele reținute, nici faptul că planul a fost stabilit în 2016-2017, nici deplasarea în anumite localități, nici cazarea în anumit loc nu sunt relevante nici din perspectiva înca-

drării juridice a faptei, nici din perspectiva stabilirii circumstanțelor în cauza penală. Or, nici una dintre circumstanțele respective nu se încadrează în ceea ce, conform prevederilor art. 96 CPP, trebuie de stabilit obligatoriu în cadrul urmăririi penale și judecării cauzei penale, și anume:

- 1) faptele referitoare la existența elementelor infracțiunii, precum și cauzele care înlătură caracterul penal al faptei, adică la ceea ce legea solicită pentru încadrarea juridică a faptei;
- 2) circumstanțele prevăzute de lege care atenuază sau agravează răspunderea penală a făptuitorului;
- 3) datele personale care caracterizează inculpatul și victima;
- 4) caracterul și mărimea daunei cauzate prin infracțiune;
- 5) existența bunurilor destinate sau utilizate pentru săvârșirea infracțiunii sau dobândite prin infracțiune, indiferent de faptul cui au fost ele transmise;
- 6) toate circumstanțele relevante la stabilirea pedepsei.

Revenind la cele menționate supra, este evident că orice demers spre oferirea unui răspuns adecvat omorului la comandă, dar și a altor forme de infracțiuni, ar fi sortit eșecului în lipsa unor cunoștințe elementare despre caracteristica criminalistică a infracțiunilor respective, dar și a situațiilor criminalistice ce pot apărea în procesul investigațiilor – caracteristică care, considerăm, urmează a fi adaptată nu doar timpului în care a avut loc comiterea faptei și, respectiv, este investigată, dar, uneori, și specificului locului în care a fost comisă infracțiunea.

Conform unor autori, termenul „omor la comandă” a devenit deosebit de răspândit la sfârșitul anilor '80 – începutul anilor '90 ai secolului XX și se referea la un omor comis pentru o recompensă de către persoane angajate special. „Motivele acestor omoruri se limitau, de regulă, la relații interpersonale (răzbunare, gelozie, animozitate personală, uneori lăcomie etc.) sau dorința de a scăpa de un martor incomod, posibil dezvăluitor. Din acest motiv, intermediarii și executanții, în principal indivizi solitari, erau căutați dintre persoanele cunoscute, dispuse să comită crima datorită atitudinii lor antisociale sau relațiilor personale cu „comanditarul”. Ca arme ale crimei erau folosite tradițional cuțitul, toporul, ciocanul, pușca de vânătoare sau arma tăiată. Ulterior, schimbările economice din societate – privatizarea, crearea structurilor comerciale,

dezvoltarea afacerilor private – au dus la apariția grupurilor criminale organizate, care trăiau din aceste activități. Imediat a avut loc un „salt” brusc al crimelor din motive de lăcomie, inclusiv al celor la comandă” [11, p. 1].

Deși, trebuie să recunoaștem că omorurile la comandă nu reprezintă infracțiunea anilor '90, în acest sens, ne aliniem autorilor care susțin că istoria „cunoaște o serie de omoruri a feților regale din Franța, descrise inclusiv în literatura artistică de Moris Driunom, omorul lui Boris și Gleb, omorul lui Petru al III-lea în imperiul rus etc.” [12, p. 6]. Altfel spus, omorurile la comandă nu reprezintă invenția sau, mai bine-zis, descoperirea anilor '90, ci mai degrabă amploarea pe care au cunoscut-o în perioada respectivă a determinat și o anumită atitudine din partea autorităților, inclusiv a legiuitorului.

Una dintre problemele investigării omorurilor la comandă, evidențiată în literatura de specialitate, ține de faptul că o parte dintre acestea sunt camuflate sub forma altor infracțiuni la fel soldate cu lipsirea persoanei de viață. Astfel, conform unor opinii, 6% dintre omoruri se maschează sub forma unor accidente, 5% sub forma omorurilor în timpul furturilor sau jafurilor, iar 2% – sub forma omorurilor din intenții huliganice” [12, p. 7]. Pericolul unor astfel de manopere este agravat de faptul că, pe lângă riscul general legat de greutatea descoperirii omorurilor, camuflarea omorurilor la comandă sub forma altor infracțiuni îngreunează și mai mult acest proces. Spre exemplu, în una din cauze, comanditarul, care, de altfel, își asumase și rolul de organizator al infracțiunii, pentru a-l convinge pe potențialul autor al infracțiunii că nu va fi tras la răspundere pentru infracțiunea comisă, îl sfătuia pe acesta să camufleze omorul sub forma unei sinucideri prin spânzurare, asigurându-l despre investigațiile ineficiente ale organelor judiciare în asemenea cazuri și, respectiv, impunitatea pentru infracțiunea comisă [3].

Din aceste considerente, dar și din altele, asupra cărora ne vom opri în continuare, descoperirea omorurilor la comandă este imposibilă în lipsa măsurilor speciale de investigații [12, p. 7]. De fapt, utilizarea măsurilor speciale de investigații în cazul omorurilor la comandă reprezintă o constantă în jurisprudența autohtonă, iar provocările utilizării măsurilor speciale de investigație în cauzele privind omorurile la comandă sunt pentru a asigura, pe de o parte, eficiența investigațiilor, iar pe de altă parte – de a nu încălca, eventual, dreptul la un proces echitabil. Problema devine și mai actuală în situațiile în care organele judiciare recurg la utilizarea unor asemenea tehnici de investigare, care sunt la li-

mita investigațiilor pasive, iar riscul unor implicări active, fie și mediate, din partea organelor judiciare este destul de ridicat. Aici, avem în vedere utilizarea investigatorilor sub acoperire, iar în majoritatea cauzelor autohtone cu utilizarea tehnicilor speciale de investigare s-a recurs la măsura respectivă de investigații.

În altă ordine de idei, „omorul, adică cauzarea morții unei persoane, a fost întotdeauna considerată o infracțiune deosebit de gravă. Legislația penală prevede mai multe tipuri de omoruri: omorul simplu și calificat, omorul săvârșit de mamă asupra nou-născutului, omorul săvârșit în stare de afect, omorul săvârșit prin depășirea limitelor apărării necesare. Cu toate acestea, lista juridico-penală a omuciderilor nu epuizează cazurile în care în practică sunt aplicate metodele și tehnicile existente pentru descoperirea și investigarea acestora, reunite într-o metodologie de investigare a omorurilor” [13, p. 582]. Deși, în mod evident, este prea ușor să susținem că o metodologie unică ar permite investigarea oricărui tip de omucidere, considerăm că soluția ar fi o metodologie generală de investigare a omorurilor, cu ramificațiile specifice, în dependență de tipul infracțiunii comise.

Metodologia de investigare a omorurilor

Metodologia de investigare a omorurilor poate fi utilizată în toate cazurile de atentat asupra vieții unei persoane, iar elementele sale individuale, legate, spre exemplu, de examinarea unui cadavru, cu siguranță, pot fi utilizate și în investigarea tuturor infracțiunilor asociate cu moartea oamenilor.

Metodologia de investigare a omorurilor include recomandări pentru realizarea unui complex de acțiuni în procesul de investigare, care permit să se determine dacă a avut loc un omor sau moartea persoanei a survenit din alte cauze. Prin urmare, recomandarea ar fi că în toate cazurile de descoperire a cadavrelor sau la primirea informațiilor despre dispariția unor persoane în circumstanțe neclare este necesară investigarea conform regulilor de investigare a omorurilor [13, p. 583]. La fel, așa cum la investigarea oricărui deces trebuie avut în vedere un eventual omor, la investigarea oricărui omor trebuie avută în vedere inclusiv probabilitatea comiterii acestuia la comandă.

Omorurile neelucidate, conform unor opinii, sunt în majoritatea cazurilor rezultatul desfășurării necorespunzătoare a măsurilor investigative și de căutare în etapa inițială, evaluându-se versiunea că omorul e puțin probabil. Același lucru se poate afirma dacă parafrazăm afirmația

în cazul omorurilor la comandă. În acest sens, totalitatea agravantelor prevăzute la art. 145 alin. (2) CP am clasifica-o în dependență de modul de operare (aici incluzând atât elementele de ordin obiectiv cât și cele de ordin subiectiv) și putem observa că doar o anumită parte din omorurile agravante țin de modul de operare. În cazul dat, putem exemplifica cu omorul comis cu premeditare, din interes material, în legătură cu îndeplinirea de către victimă a obligațiilor de serviciu sau obștești, dar, cu siguranță, și omorul la comandă. În opoziție, omorul cu bună știință asupra unui minor sau a unei femei gravide, sau profitând de starea de neputință evidentă a victimei din cauza vârstei înaintate, bolii, dizabilității ori altui factor; asupra unui membru de familie; asupra a două sau mai multor persoane; de două sau de mai multe persoane – perspectivă din care le-am putea clasifica drept infracțiuni ce nu țin de modul de operare. E ceea ce considerăm destul de important din perspectiva investigațiilor.

Elementele omorului, precum și reflectarea acestora în caracteristica criminalistică a infracțiunii, au legături logice între ele. Prin stabilirea unui element, pot fi obținute informații despre un altul sau mai multe elemente, despre semnele lor și despre proprietățile corespunzătoare semnelor. Omorul este o infracțiune care lasă întotdeauna urme și, în asemenea caz, interacționează și se influențează reciproc patru elemente: victima, locul crimei, criminalul și arma crimei. Ca rezultat, se formează un model specific de urme, așa-numita *cruce a urmelor*, care permite căutarea și, în multe cazuri, găsirea fiecărui dintre cele patru elemente menționate, pe urmele celorlalte trei. Pentru caracterizarea criminalistică a omorurilor este deosebit de importantă secvența de identificare a semnelor menționate în timpul descoperirii și investigării omorului. Prin urmare, la descrierea elementelor caracterizării criminalistice a omorurilor este recomandabil să se vorbească despre ele în ordinea determinată de specificul investigării acestui tip de infracțiuni și pe baza frecvenței cu care acestea apar în practică [13, p. 583].

La stabilirea metodologiei de investigare a omorurilor la comandă este important, din punctul nostru de vedere, identificarea și stabilirea acelor procedee investigative care, pe o parte, corespund specificului acestor infracțiuni, iar pe de altă parte – să fie destul de concise și clare, astfel încât să poată fi aplicate în practică fără a îngreuna procesul de investigații cu detalii inutile, în interiorul cărora se pierd aspecte importante. E ceea ce evidențiază și specialiștii în domeniu, care menționează că „practica stabilită în mediul

științific de clasificare a omorurilor după timpul, locul și metoda lipșirii de viață, obiectele utilizate în acest scop, specificul victimei, specificul comanditarului omorului, a mijlocitorului, caracteristica autorului, motivele omorului și alte circumstanțe au devenit atât de detaliate încât reprezintă un impediment la aplicarea abordărilor teoretice în activitatea practică” [12, p. 8].

La caracteristica criminalistică a omorurilor la comandă, din perspectiva unor investigații eficiente, în literatura de specialitate au fost utilizate mai multe clasificări. Spre exemplu, conform autorului N. Diubova, acestea pot fi împărțite în omorul la comandă a unor persoane care respectă legea și omorul la comandă a unor infractori. Autorul consideră că divizarea omorurilor la comandă conform poziției victimei față de lege este importantă atât din perspectiva motivelor, modalității de comitere a faptei, dar și din perspectiva unor tentative de camuflare a infracțiunii sau de orientare a investigațiilor pe o pistă greșită. Este de la sine înțeles că omorul, chiar și la comandă, a unei persoane care respectă legea ar presupune mai puțină rezistență și, implicit, situații mai puțin complicate în timpul investigațiilor. În opoziție, atunci când este omorât la comandă un eventual criminal, mai ales o autoritate criminală, aceste infracțiuni presupun, în mod automat, nu doar o mai bună organizare, dar și o camuflare, iar deseori și distorsionare a urmelor infracțiunii. Nu în ultimul rând, apare și riscul unui mediu mai puțin cooperant, având în vedere cercul persoanelor cu care comunica victima și care ar putea fi potențiali martori în cauză. Mai mult, de cele mai dese ori, în cazul unor asemenea victime, probabilitatea lipsei totale de cooperare și chiar opunere de rezistență în timpul investigațiilor atât din partea apărării cât și din partea reprezentanților victimei este destul de mare [12, p. 8]. Sunt circumstanțe care nu pot fi neglijate nici la etapa acțiunilor preliminare de urmărire penală, nici a celor ulterioare.

În practica judiciară autohtonă este lesne de observat că în cauzele privind omorurile la comandă este acoperită întreaga arie a victimelor descrise în literatura de specialitate. Spre exemplu, în una din cauze, inculpații, „împărțind rolurile în dependență de necesitățile activității infracționale bine chibzuite, planificate și bine determinate, cu desemnarea funcțiilor, a unor acte și acțiuni concrete, formând un grup criminal organizat stabil, îndeplinind acțiuni comune, urmărind scopul săvârșirii omorului la comandă, dându-și seama de caracterul prejudiciabil al acțiunilor lor, prevăzând urmările prejudiciabile și admitând în mod conștient survenirea acestor

urmări, au întocmit un plan criminal îndreptat spre săvârșirea omorului omului de afaceri V.P.” [6]. Adică, în speță este vorba de pregătiri pentru comiterea omorului la comandă a unui om de afaceri în legătură cu activitatea acestuia. Într-o altă speță, pregătirea omorului la comandă a fost efectuată în legătură cu posibilele avantaje financiare. „O femeie din Comrat s-ar fi folosit de vulnerabilitatea bătrânei de care avea grijă și i-a „moștenit” apartamentul. Pentru că fiul bătrânei s-a adresat în judecată, suspecta a încercat să scape de el, angajând un „killer”, care s-a dovedit a fi un agent sub acoperire” [4]. Un alt comanditar a încercat organizarea omorului pentru a-și regla conturile cu fosta soție, având o dispută asupra copiilor. Acesta, „locuitor din regiunea Transnistreană, pe fonul unor relații ostile cu fosta sa soție, contra unor sume de bani, a întreprins mai multe tentative de a racola doritori să comită omorul ei, furnizându-le atât informații necesare pentru comiterea infracțiunii cât și doleanțele sale despre felul în care urma a fi comis omorul” [3]. Iar în una din spețe, în luna mai 2015, V.A., fiind în situații de conflict de afaceri cu produse de tutungerie, a povestit despre victimă unor persoane nestabilite, care au decis să obțină o parte, iar ulterior controlul și gestionarea întregii afaceri, ceea ce i-a făcut să decidă, împreună și prin înțelegere cu V.A., omorul victimei. Pentru a-și ascunde rolul lor nemijlocit, ei au hotărât să comande altor persoane omorul [7].

Concluzii

Comun pentru majoritatea infracțiunilor de tipul menționat este că ele au fost sistate datorită descinderii organelor judiciare la faza de pregătire. E o situație benefică, căci, în caz contrar, în cauzele date, dar și în altele de aceeași natură, probabilitatea de omucideri și de infracțiuni rămase în zona latentă era destul de ridicată. Mai mult, din analiza practicii judiciare rezultă că posibilitatea identificării și probării acțiunilor persoanelor implicate în comiterea omorurilor la comandă este mult mai ridicată atunci când sunt aplicate investigații pro-active. În cazul investigațiilor clasice, probabilitatea administrării probelor, mai ales în privința comanditarilor, dar și a mijlocitorilor, este destul de dificilă, iar riscul ca autorul infracțiunii să fie neidentificat – foarte ridicat. Situația este îngreunată și de faptul că, fiind preocupați de construirea unor alibi, inculpații dau cu totul altfel de interpretări probelor de învinuire. În una din cauze, inculpatul V.A. a fost învinuit că, în vederea realizării etapei incipiente a planului criminal, a pregătit și a prestat informații despre

amplasarea domiciliului și locurile posibile de aflare a victimei. Referitor la aceste circumstanțe, partea apărării a susținut că declarațiile precum că V.A. era unica persoană care știa locul de domiciliu al părții vătămate nu sunt o acțiune de favorizare, deoarece, fiind prieten cu ea, a ajutat-o să închirieze un apartament, i-a găsit un șofer și chiar frecventau des împreună aceleași locuri [7]. Lipsa altor probe care ar demonstra transmiterea informațiilor menționate către autorul infracțiunii cu greu permit cele menționate ca probe în acuza-re. Or, locul de trai, de agrement, precum și alte eventuale locuri frecventate de către victimă sunt cunoscute de un cerc destul de larg de persoane, la fel sunt informații care pot fi colectate nemijlocit de către potențialii infractori, prin acțiuni de urmărire etc.

În concluzie, putem afirma că specificul infracțiunii determină, în mod direct, specificul investigației. Totodată, nici infracțiunea în sine, dar nici metodică investigativă nu pot fi considerate constante, ambele având un caracter dinamic. Modul în care omorul la comandă era comis în secolul trecut diferă semnificativ de modalitățile în care acesta este săvârșit în prezent. Deci, metodele de investigare a unor asemenea infracțiuni nu pot rămâne statice, ci trebuie adaptate permanent provocărilor infracționale actuale. Din această perspectivă, criminalistica nu reprezintă doar un catalizator al eficienței investigațiilor, ci și un factor determinant pentru schimbările legislative și instituționale necesare.

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122 din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr. 248-251 (republicat).
2. Codul penal al Republicii Moldova. Nr.985 din 18 aprilie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2009, nr. 72-74 (republicat).
3. Comunicat de presă al Inspectoratului General al Poliției. <https://politia.md/ro/content/politia-preintampinat-un-asasinat-la-comanda> (vizitat 19.04.2025).
4. Comunicat de presă al Inspectoratului General al Poliției. <https://pulsmedia.md/article/0bc4ce26a4ef28a3/o-femeie-din-comray-a-comandat-omorul-unui-barbat-pentru-a-nu-imparti-cu-el-un-apartament-killerul-agent-sub-acoperire.html> (vizitat 19.04.2025).
5. Covalciuc I., Cristea D. *Dreptul la viață - independența investigațiilor prin prisma jurisprudenței CtEDO în cauzele moldovenești. În: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova*. Chișinău, 2023, nr. 17, p. 108-117.
6. Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție din 21.10.2020. Dosarul nr. 1ra-1193/2020. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=16953 (vizitat 19.04.2025).
7. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 25.06.2019. Dosarul nr. 1ra-660/2019. https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13845 (vizitat 19.04.2025).
8. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție cu privire la practica judiciară în cauzele penale referitoare la infracțiunile săvârșite prin omor, nr. 11 din 24.12.2012. https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=318 (vizitat 15.04.2025).
9. Manarva-Dharma-Sastra, IX, 249. În: Tanoviceanu I. *Curs de Drept penal*. Vol. II. București: Ed. Ateliere Grafice, 1912. 631 p.
10. Абрамян А.А. Обстоятельства совершения заказных убийств (убийств по найму). În: *Международный научный журнал «Интернаука», 2017, №14*. <https://www.inter-nauka.com/en/issues/2017/14/3012> (vizitat 19.04.2025).
11. Бакин Е.А., Алешина И.Ф. *Расследование убийств, совершенных по найму. Методическое пособие*. Москва: Управление криминалистики Ген. прокуратуры РФ, 2001. 34 с.
12. Дюбова Н.И. *Криминалистическая модель убийства по найму как основа методики раскрытия и расследования данного вида преступлений*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Калининград, 2005.
13. Яблоков Н.П. *Криминалистика*. 3-е изд., перераб. и доп. Москва: Юристъ, 2005. 781 с.